BANKOWOŚĆ KRAJÓW TWORZĄCYCH GOSPODARKĘ RYNKOWĄ

OPA ŚRODKOWA I WSCHODNIA
KONTYNUACJA REFORM

BIBLIOTEKA
AKADEMII EKONOMICZNEJ
W POZNANIU

38

AKADEMIA EKONOMICZNA W POZNANIU

BANKOWOŚĆ KRAJÓW TWORZĄCYCH GOSPODARKĘ RYNKOWĄ

Europa Środkowa i Wschodnia: kontynuacja reform

Redaktor naukowy

ALFRED JANC

POZNAŃ 1998

This book is the result of research undertaken with support from the European Commission's Phare/ACE Programme 1997/1999 under Contract No. 96–6152–R entitled „Building Financial Institutions and Markets in the Transition Economies with Special Reference to Estonia, Poland, and Lithuania".

244 220

BIBLIOTEKA AE w Poznaniu

Recenzent: *prof. dr hab. Marian Żukowski*

Projekt okładki: *Magdalena Gyurkovich*

Redakcja i korekta: *Maria Zielińska*

© Copyright by Akademia Ekonomiczna w Poznaniu
Poznań 1998

ISBN 83-87152-57-9

WYDAWNICTWO AKADEMII EKONOMICZNEJ W POZNANIU
ul. Powstańców Wielkopolskich 16, 61-895 Poznań, tel. 854-31-54, 854-31-55

ZAKŁAD GRAFICZNY AKADEMII EKONOMICZNEJ W POZNANIU
ul.Towarowa 53, 61-896 Poznań, tel. 854-38-05, 854-38-06

K. 1998. 1163/2

SPIS TREŚCI

Przedmowa 5

Białoruś (*Halina Jezierska*) 7

Bułgaria (*Marcin Nowosielski*) 19

Czechy (*Monika Lorek*) 37

Estonia (*Aleksander Januszewski*) 53

Litwa (*Przemysław Roth*) 77

Łotwa (*Maciej Pryba*) 91

Polska (*Alfred Janc, Monika Sury-Walterowicz*) 113

Rosja (*Joanna Rudzińska*) 137

Rumunia (*Aleksandra Michalak*) 155

Słowacja (*Agnieszka Krymarys-Balcerzak*) 163

Słowenia (*Małgorzata Banecka*) 185

Ukraina (*Helena Gołda*) 199

Węgry (*Zbigniew Krzewiński*) 209

Trochę statystyki (*Agnieszka Suchocka*) 223

Integracja krajów Europy Środkowej i Wschodniej z Unią Europejską (*Anna Gburczyk*) 235

From the Editor 251

PRZEDMOWA

Książka ta jest rezultatem badań o charakterze porównawczym nad zmianami zachodzącymi w sektorze finansowym w krajach Europy Środkowej i Wschodniej. Dokonująca się w ostatnich latach w tych krajach transformacja ustrojowa objęła także ten sektor, a w jego ramach bankowość. Jak wykazują badania, prowadzone od kilku lat m.in. w Katedrze Bankowości Akademii Ekonomicznej w Poznaniu, ta dziedzina życia gospodarczego należała i nadal należy do sfer mających podstawowe znaczenie w procesie transformacji i warunkujących powodzenie wysiłku podejmowanego w wielu innych sferach polityki gospodarczej. Wraz z upływem lat i nasileniem starań poszczególnych krajów Europy Środkowej i Wschodniej o członkostwo w Unii Europejskiej, wymagające spełnienia wielu warunków i sprostania wielu kryteriom, wiedza na temat zakresu, głębokości i skutków reform w tych krajach zyskuje na znaczeniu. Dodatkowego argumentu na rzecz zgłębiania charakteru rozwiązań instytucjonalnych i funkcjonalnych przyjmowanych przez naszych sąsiadów w tej części Europy dostarczają powtarzające się zjawiska przenoszenia się impulsów kryzysowych między krajami, m.in. w związku z nierzadkim faktem postrzegania w świecie całego obszaru Europy Środkowej i Wschodniej jako jednego wielkiego rynku.

Oddając przed rokiem do rąk Czytelników książkę pt. **Sektor bankowy w procesie zmian systemowych. Europa Środkowa i Wschodnia: początek zmian**, zwracaliśmy jednak uwagę m.in. na ograniczoność wiedzy na temat ilościowych i jakościowych aspektów wprowadzanych zmian oraz na hermetyczność lub fragmentaryczność systemu informacji o wprowadzanych zmianach i skutkach tych zmian. Swoisty paradoks w badaniach polegał na konieczności odwoływania się do statystyk, analiz i komentarzy instytucji międzynarodowych. Obecnie można już twierdzić, że upływające lata transformacji oznaczają większą otwartość poszczególnych rządów i organów państwowych, a także instytucji finansowych w zakresie informacji. Pojawiło się więcej publikacji dotyczących krajów Europy Środkowej i Wschodniej, a dane odnoszące się do bankowości, w tym informacje na temat uregulowań prawnych, decyzji podejmowanych w sferze polityki pieniężnej, struktur banku centralnego, funkcjonowania banków operacyjnych itd., zaczęto udostępniać m.in. na stronach internetowych. Nadal jednak dotarcie do tych informacji, dokonanie selekcji i weryfikacji oraz opracowanie i analiza danych wymagają podejmowania rzetelnego wysiłku badawczego.

Zadanie stanowiące motyw przewodni badań, których rezultaty zawarte są w tej publikacji, wiązało się z dążeniem do przedstawienia skali i skutków transformacji systemowej, przede wszystkim w sferze bankowości, w krajach Europy Środkowej i Wschodniej w ciągu kilku lat po rozpoczęciu przemian. Dysponując już wiedzą na temat przełomowego okresu dla poszczególnych państw, tj. końca lat osiemdziesiątych i początku lat dziewięćdziesiątych, pragniemy zaprezentować działania reformatorskie podejmowane w kolejnych latach. Właśnie te działania i ich skutki, dotycząc m.in. prawa regulującego sektor finansowy, struktury instytucjonalnej, mechanizmów

funkcjonowania instytucji finansowych, ale przecież także poszczególnych gospodarek i społeczeństw, pozwalają na wyciąganie wniosków na temat powodzenia transformacji, skali niezbędnych dalszych zmian i dopasowań w przededniu wejścia w kolejne tysiąclecie, a przede wszystkim – w związku z powiększaniem się zintegrowanej Europy. Przygotowanie materiału dotyczącego poszczególnych krajów było możliwe dzięki wysiłkowi podjętemu przez moich seminarzystów, uczestników seminarium doktorskiego i magisterskiego, a w szczególności – seminarium poświęconego systemom bankowym. W opracowaniu informacji i przygotowaniu poszczególnych fragmentów tekstu wzięli udział: Małgorzata Banecka, Anna Gburczyk, Helena Gołda, Aleksander Januszewski, Halina Jezierska, Agnieszka Krymarys-Balcerzak, Zbigniew Krzewiński, Monika Lorek, Aleksandra Michalak, Marcin Nowosielski, Maciej Pryba, Przemysław Roth, Joanna Rudzińska, Agnieszka Suchocka, Monika Sury-Walterowicz. Nie w każdym przypadku było możliwe uzyskanie porównywalnych danych i dokonanie homogenicznej analizy, jednak wysiłek badawczy podjęty w celu przygotowania tej książki był znaczny.

Publikacja niniejsza wiąże się z kontynuowaniem mojego udziału w projekcie badawczym, prowadzonym dzięki pomocy finansowej Komisji Europejskiej w ramach programu Phare/ACE pt. **Building Financial Institutions and Markets in the Transition Economies with Special Reference to Estonia, Poland, and Lithuania** (Contract Number: P96-6152-R). Analiza przydatności doświadczeń i teorii odnoszących się do rozwiniętych gospodarek rynkowych w opisie zjawisk towarzyszących przekształceniom ustroju gospodarczego w krajach tworzących gospodarkę rynkową, a także wybrane elementy reform podejmowanych w poszczególnych krajach Europy Środkowej i Wschodniej, stały się już przedmiotem takich publikacji, jak: **Reformy finansowe w krajach tworzących gospodarkę rynkową (Modele i badania empiryczne)**, red. nauk. A. Janc i T. Kowalski (Akademia Ekonomiczna w Poznaniu, Poznań 1996), **Sektor bankowy w procesie zmian systemowych. Europa Środkowa i Wschodnia: początek zmian**, red. nauk. A. Janc (Akademia Ekonomiczna w Poznaniu, Poznań 1997), **Financial Reform in Emerging Market Economies (Quantitative and Institutional Issues)**, ed. by T. Kowalski (Akademia Ekonomiczna w Poznaniu, Poznań 1997). Wierzę w to, iż również ta książka, przyczyniając się do upowszechnienia wiedzy o przebiegu reform w poszczególnych krajach Europy Środkowej i Wschodniej, przede wszystkim w sektorze finansowym, w tym – w dziedzinie bankowości, będzie także stanowić bodziec do dalszych badań na temat skali i zakresu przeobrażeń, jak również podobieństw i różnic realizowanych reform.

Opublikowanie tej książki nie byłoby możliwe bez pomocy finansowej otrzymanej z Banku Handlowego w Warszawie S.A., Oddział w Poznaniu. Słowa wdzięczności należą się przede wszystkim panu dyrektorowi H. Przybylskiemu. Dziękuję także paniom Agnieszce Krymarys-Balcerzak i Joannie Marks oraz pani Marii Zielińskiej i panu Szymonowi Wilkowi, którzy poświęcili swój czas w intencji wskazania w tekście niejasności merytorycznych oraz usunięcia usterek językowych i edytorskich. Pełna odpowiedzialność za niedoskonałości ostatecznej wersji tej książki spada jednak na mnie.

Alfred Janc
Akademia Ekonomiczna w Poznaniu

Poznań, w październiku 1998 roku